

lyok kútfői jellege, Dr. Neugröschl Endre: Megjegyzések a kartel-szerződések alaki érvénytelenségének kérdéséhez, Dr. Pernecky Béla: A közbenjárás, Dr. Szász István: A leszármazás törvényessége tekintetében irányadó jog meghatározása, ifj. Dr. Szigeti László: Kódex és jogfejlődés, Dr. Szirmai Zsolt: A Pp. 180. §. 1. pont első esete, Dr. Ujlaki Miklós: Az összehasonlító jogtudomány feladatai, Dr. Váli Ferenc: Nemzeti bírák a nemzetközi bíraskodásban. Az Emlékkönyv érdemi méltatására lapunk hasábjain még visszatérünk.

Az Emlékkönyv átadása ünnepi vacsora keretében történt, amely vacsorán a jogászvilág számos kitünősége vett részt. A megjelentek közül feljegyeztük Oswald István, ny. kir. kúriai elnök, Hutás József kúriai másodelnök, Dr. Ternovszky Béla kúriai tanácselnök, Dr. Gallia Béla, Dr. Sövényházi Ferenc, Dr. Gébert József, Dr. Almási Antal, kúriai bírák, Dr. Stolpa József kultuszminiszteri államtitkár, Dr. Fülei-Szántó Endre kultuszminiszteri tanácsos, Dr. Degré Miklós ny. táblai elnök, Dr. Angyal Pál, Dr. Gajzágó László, Dr. Eckhardt Ferenc, vitéz Dr. Moór Gyula, Dr. Kuncz Ödön, Dr. Nizsalovszky Endre, Dr. Fellner Frigyes, Budapest, Dr. Horváth Barna és Dr. Balás P. Elemér szegedi egyetemi tanárok nevét. Az igazságügyminisztérium tisztviselői, a bírói és ügyvédi kar igen nagy számmal jelent meg.

A vacsorán Dr. Vladár Gábor m. kir. titkos tanácsos, kúriai tanácselnök üdvözölte a rendezőség nevében a Szladits Károly tiszteletére egybegyült szép közönséget. Utána dr. Kolosváry Bálint ragyogó stílusú és tartalmilag értékes felszólalásában méltatta Szladits Károly tanári és irodalmi működésének nagy jelentőségét és érdemeit. A beszéd stilisztikai szépségei, nemes hevülete, oratori előadás módja egyaránt lenyűgöző hatással voltak a hallgatóságra. Ugyancsak Kolosváry tolmácsolta a budapesti egyetem jogi karának üdvözlését is, amihez csatlakozott Dr. Horváth Barna szegedi jogkari dékán üdvözlése egy formás mélyenszántó felszólalás keretében a szegedi egyetem jogi karának nevében. A magyar bírói kar részéről dr. Vincenti Gusztáv kir. kúriai bíró, a Magyar Jogászegylet nevében Dr. Oswald István a Jogászegylet elnöke, a magyar ügyvédi kar nevében Dr. Kövess Béla és végül a volt tanítványok nevében Dr. Bátor Viktor szólaltak fel. Dr. Szladits Károly mindvégig lelkesen fogadott hosszabb beszédben köszönte meg az ünneplést.

IRODALOM.

Dr. Móra Mihály kir. kúriai tanácsjegyző: *Die Frage des Zivilprocesses und der Beweislast bei Gratian.* (Pécs, 1937.) A szerző munkájának időszerűségét azzal indokolja, hogy a XX. század leghatalmasabb törvényalkotásának, a Codex Juris Canonici-nek életbelépése után még korántsem vált feleslegessé és elhanya-

golthatóvá a régi egyházjogi dogmatika kutatása. Tanulmányának tárgyául az egyik legnagyobb középkori egyházjogász, Gratian bolognai szerzetes *Decretumát* választotta, abból a perjogot ragadta ki s állította kutatásainak tengelyébe. Tanulmányának fő tárgya a polgári és büntető perjog bifurkációjának kérdése. Gratian a két eljárási mód között éles határvonalat nem húzott, a kereset megjelölésére is az *actio* helyett az *accusatio* elnevezést használta, de ez a szerző szerint éppen nem zárja ki, hogy Gratian fejtegetései során a polgári pert is szem előtt tartotta. A terminológiának u. i. nem lehet döntő jelentőséget tulajdonítani, mert magában a C. I. C.-ben is az *accusare* egyaránt jelenti a büntető bíróság előtti vádolást és a polgári bíróság előtti való megtámadást (pl. *ius accusandi matrimonium*).

A bifurkatio ezen problémája különben nemcsak az egyházjog világában merült fel, hanem a középkor világi jogtörténetéit is foglalkoztatta. Dr. Degré Alajos a Négyeskönyv perjogi anyaga c. tanulmányában arra a végső következtetésre jut, hogy a XVI. századi magyar jog nem ismert alapvető különbséget a büntető eljárás és polgári per feltételei s lefolyása között. Degré is terminológiai érvekre hivatkozik: a Négyeskönyvben a felperesnek és a vádlónak neve egyaránt *actor* és csak egy kivételes esetben *accusator*.

Móra szerint az egyház már a középkorban módot nyújtott közigazgatási viták peres elbírálására és ezzel a modern közigazgatási s közjogi bíráskodás előfutárjának tekinthető. Az egyházjogban egyébként ma sincs éles különbség a polgári és a közigazgatási peres eljárás között, ami az összehasonlító jogtudomány szempontjából nagy érdekességű megállapítás, hisz korunk egyik legmagasabb kulturájú jogrendszerében ez a vegyesség ma is vezető alapelv. (V. ö. az angol bíróság hatáskörét az *official, governmental law*-esetekben.) Gratian számos magánjogi ügyet tárgyalt, foglalkozik a *praejudicium* kérdésével, kétségtelen tehát, hogy a polgári per intézménye sem volt előtte ismeretlen, csak nem tárgyalta azt mint önálló joganyagot, hanem beillesztette az általa használt egyetlen perrendszer: az *accusatio* eljárás keretébe. Legfőbb érdeme, hogy a szétválasztási folyamatot a két rendszer között megindította s ezért a *bifurcatio* egyik ősatyjának tekintendő.

A szerző szembeállítja a római jog bizonyítási szabályait (ei *incumbit probatio, actore non probante* stb) és a római bíró szabad mérlegelési jogát a germán jog bizonyítási rendszerével, mely a bíró guzsbakötése mellett egyedül a formális igazságkimutatásra törekedett. A középkori egyházjog egyik jogrendszer hatása alól sem tudta kivonni magát, ezért idevágó szabályai a két jogvilág alapelveinek sajátságos vegyítését tükrözik vissza. A szerző behatóan ismerteti az egyházjog formalisztikus bizonyítási eszközeit. Tanulmányában élénken világítja meg azt a hosszú utat, amit a jogtudomány végigjárt, míg felismerte épp a klasszikus magyar perjogász, Plósz Sándor által feltárt összefüggést az anyagi magánjogi tényálladékok és jogszabályok, valamint a bizonyítási teher perjogi problémája között.

Az impozáns számu forrásművek alapján, mély tudással világos és élvezetes német nyelven megírt tanulmány újabb értékes jelzőoszlopa annak a tudományos pályafutásnak, mellyel a fiatal szerző máris büszkélkedhetik.

• *Ifj. Dr. Nagy Dezső.*

„**Responsabilité civile**“ a címe annak az értékes tanulmánynak, melyet a vétkesség nélküli kártérítés elmélete védelmében *Philonenko* Maximilian a bruxelles-i tud. egyetem nemzetközi magánjogi tanára és párizsi ügyvéd írt nem régen és melyet jelen sorok írójának azzal a kéréssel küldött meg, hogy ismertesse a „Polgári Jog“-ban. Nyilvánvaló, hogy a francia jogi írónak a magyar jogászokkal szemben nyilvánvaló ezen figyelme összefüggésben van azzal az érdeklődéssel, mellyel az utóbbi években Franciaországban fogadják a magyar jogi írók cikkeit. Sajnos, terünk nem engedi meg, hogy a szellemesen és alaposan megírt tanulmányt, mely a bruxelles-i semmitőszék mult év január hó 21-iki döntése kapcsán íródott, részletesen ismertessük. Csak arra tudunk jellemzőképen utalni, hogy — habár a belga legfelsőbb bíróság sem fogadja el a vétkesség nélküli elméleteket — úgy látszik, tovább hajlandó menni ezen a téren, mint a párizsi semmitőszék, amely — egyébként — nagyobb teret enged az objektív kártérítésnek, mint a magyar bírói gyakorlat, a jogászvilág jelentékeny részének nem éppen kíméletes kritikája mellett. Csak a közeli napokban történt, hogy a párizsi ügyvédi kamara elnöke („batonnier“), *Etienne Carpentier*, a kamara megbízásából diszkardot ajánlott fel közeli felavatása céljára *Léon Berard*, volt igazságügyminiszter és párizsi ügyvédnek, akit már régebben megválasztottak az Akadémia tagjává, de csak most készült el — egyéb elfoglaltsága folytán — felavató beszédére. — és ekkép adta át neki a kardot: „... à l'abri des applications romancées des articles 1384 et suivants ou la Cour de cassation dépensé tout son lyrisme.“ A helyzet ugyanis az, hogy a párizsi legfelsőbb bíróság elég tágan értelmezi a „garde“ fogalmát és azt kötelezi kártérítésre, akinek birtoklása volt a kárt okozó tárgyon. Így pl. a kórházi főorvost, akinek asszisztense a főorvos tulajdonát képező operáló késsel operálás közben megsebesítette magát.

H. H.